

1

DE GEHEIMZINNIGE REIZIGER

Een donkere gestalte sjokt over het zandpad langs de Zompige Heide. Hij draagt een lange grijze mantel, een zwarte hoed en over zijn schouders hangt een stevige rugzak. De reiziger komt maar moeizaam vooruit.

‘Die stomme kerel heeft me voor de gek gehouden,’ gromt hij in zichzelf.

Het is al bijna een uur geleden dat hij een boer tegenkwam.

‘Goedendag meneer,’ had hij gezegd, terwijl hij beleefd zijn hoed afnam, ‘weet u een plek om te overnachten en wat te eten? Ik ben al de hele dag onderweg.’

De boer keek hem argwanend aan, wees in de verte en bromde: ‘Daar!’

‘Wat is “daar”?’

‘Voorbij dat grote huis,’ antwoordde de boer nauwelijks verstaanbaar.

‘Wie woont daar? Misschien kan ik er onderdak vragen.’

De boer barstte uit in een hinnikende lach.

De reiziger met de grijze mantel begon langzamerhand boos te worden, maar hij hield zich in. Want er kwam nu in elk geval meer geluid uit de boer dan wat onduidelijk gemompel. ‘Wat is er met dat huis?’

‘Het spookt er,’ antwoordde de boer nog nahinnikend.

‘Ooit was het de villa van de baron en barones van Moerslag. Maar die zijn dood en het landhuis staat al jaren leeg. Als je een stukje doorloopt, kom je in het dorp Heikant. Daar is een herberg, je bent er zo. Ga in die kroeg wel boven op je geldbuidel zitten, want er komt raar volk.’

Het is laat in de middag en de reiziger begint de moed te verliezen. Dan ziet hij in de verte ineens wat lichtjes. Hij versnelt zijn pas en spoedig bereikt hij de eerste huizen van Heikant. Het zandpad gaat hier over in een hobbelige weg van kleine, halfronde keien.

Het dorp is niet meer dan een straat met een stuk of dertig huizen, een kerk en een schooltje. Hier en daar staan wat mensen met elkaar te kletsen. Twee vrouwen hebben de man als eerste in de gaten en verdwijnen snel naar binnen. Verderop ziet de reiziger een groepje mannen op een muurtje bij het kerkhof zitten. Als hij er vlakbij is, stoppen ze met praten en kijken hem wantrouwend aan.

‘Goedendag,’ groet hij, maar er komt nauwelijks een reactie.

Hij loopt door en denkt: het is in al die dorpen hetzelfde. Als je er niet vandaan komt, word je vol argwaan bekeken. Terwijl hij verdergaat, gluurt hij hier en daar even naar binnen. Bij het licht van de olielampen ziet hij armoedige kamertjes en bleke gezichten van volwassenen en veel kinderen.

Ineens gaat de deur open van een arbeidershuisje en komt er een meisje naar buiten hollen. Ze draagt een lange jurk met daar overheen een schort. Ze heeft kennelijk haast, want haar jas heeft ze nog in haar handen. Het meisje botst bijna tegen hem op. ‘Kijk uit, kind!’ snauwt de man.

Het meisje blijft geschrokken staan en antwoordt zacht: ‘Neem me niet kwalijk, meneer. Ik wist niet dat u hier liep.’

De reiziger kijkt in twee lichtbruine ogen die hem onbevvangen aankijken. Hij voelt zijn boosheid wegglijden en antwoordt vriendelijk: ‘En ik wist niet dat jij als een wervelwind naar buiten kwam stormen.’

Het meisje schiet in de lach en trekt haar jas aan.

‘Weet je hier een herberg?’ vraagt de reiziger.

‘Ja, meneer. Als u hier rechtdoor loopt, komt u aan het eind van het dorp bij een zandpad. Daar moet u rechtsaf en iets verderop ligt herberg De Zonnedauw. Ik ga er ook heen, maar ik moet rennen, want ik ben te laat.’

‘En kun je daar fatsoenlijk eten en overnachten?’

‘Ja hoor, ze hebben mooie kamers en het eten is er goed.’

‘Hoe weet je dat?’

‘Omdat ik er kook.’

‘Jij?’ vraagt de man verbaasd.

‘Ja, meneer. Zal ik zeggen dat u eraan komt?’

De man knikt en vraagt: ‘Hoe heet je?’

‘Doortje Vermeulen. En u?’

‘Gustave.’

‘Tot zo, meneer Gustave!’ En het meisje holt weg. Haar klompen klepperen op de keien.

De reiziger kijkt haar na. Hoe oud zou dat kind zijn? Ze is nog geen jonge vrouw, maar ook niet echt een meisje meer. Bijdehand is ze in elk geval wel.

Dan zet hij er stevig de pas in. Over een paar minuten wachten hem eindelijk een maaltijd en een bed.

Bij herberg De Zonnedaauw loopt op hetzelfde moment Jochem, de zoon van de herbergier, met een boos gezicht naar buiten. Met een klap gooit hij de deur van de gelagkamer achter zich dicht. Hij hoort nog net de stem van zijn vader: ‘Kom terug!’ Even aarzelt hij, maar dan steekt hij het zandpad over en loopt de Zompige Heide op. In deze nazomer staat de paarse hei er prachtig bij, maar daar heeft Jochem vandaag geen oog voor. Zelfs de kleine ring-slang die voor zijn voeten wegglipt, ziet hij niet.

Jochem is kwaad op zijn vader en vooral op zijn opa. Wat kan die ouwe man ongelooflijk zeuren! Het grootste deel van de dag zit hij te suffen in zijn stoel bij de open haard, en als hij toevallig een keer wakker wordt, gaat hij rond-scharrelen in de herberg en hoor je alleen maar gemopper. Gisteren ging het helemaal fout, toen hij op het verkeerde moment de keuken binnen slofte. Hij bleef in de deuropening staan, mompelde ‘Ja ja’ en vertrok weer. Het enige wat hij zag, was dat zijn kleinzoon een arm over de schouders van Doortje had gelegd.

Jochem troostte haar omdat ze zich zorgen maakte over Henkie, haar jongste broertje. Die had hoge koorts en de dokter zei dat het maar de vraag was of hij de volgende ochtend zou halen.

Toen Doortje gisteren naar de herberg kwam, had ze gehuild. Dat was bijzonder, want Doortje was bijna altijd vrolijk. Als ze binnenkwam en je aankeek met die grappige goudbruine ogen, begon je vanzelf te glimlachen.

Nadat opa gisteren was weggesjokt, had hij niets meer gezegd, maar vanmiddag moest Jochem bij hem komen zit-

ten, op een van de lage krukjes voor de open haard. Opa is een grote kale man met een gerimpeld gezicht dat op een verschrompelde aardappel lijkt. En vanuit die aardappel staarden twee kleine felle oogjes hem aan.

‘Ik heb met je vader gepraat,’ begon opa met schorre stem, ‘en we vinden het beter dat Doortje niet meer komt.’

Hij vindt het beter, dacht Jochem.

‘Jullie worden te groot,’ ging opa verder. ‘Dan gebeuren er dingen tussen jongens en meisjes die nog niet mogen. Pas als je getrouwd bent, is dat geoorloofd.’

Wat ‘geoorloofd’ betekende, wist Jochem niet precies, want opa gebruikte wel vaker moeilijke woorden, maar één ding snapte hij maar al te goed: Doortje moest weg.

Het kostte hem moeite om niet boos te worden, maar hij móést iets terugzeggen, ook al is het niet netjes om je opa tegen te spreken. Daarom probeerde hij zo rustig mogelijk te antwoorden: ‘Opa, we zijn al heel lang vrienden, dat weet u best. Doortje was gisteren verdrietig omdat...’

Opa tilde bezwerend zijn hand op en snauwde: ‘Dat hoeft ik niet te horen... al dat geflikfloo!’

‘We doen niet aan geflikfloo, opa. We zijn niet eens verliefd op elkaar.’

‘Ophouden, het is allemaal smerigheid!’

Toen was Jochem kwaad geworden en riep uit: ‘Dat is niet waar!’

Opa stond langzaam op uit zijn stoel en schreeuwde met overslaande stem: ‘Zwijg, brutale snotaap, hoe durf je zo te spreken tegen je grootvader!’ Daarna liet hij zich weer met een woeste grom in zijn stoel vallen, begon te hoesten

en bracht er met moeite uit: ‘Willem... je zoon... hij... hij...’

Jochem moest aan zijn moeder denken, die wel eens had gezegd: ‘Jij bent net zo’n opgewonden standje als je opa.’ Vanuit de keuken kwam zijn vader de gelagkamer binnen en vroeg bezorgd: ‘Wat is er?’

‘Doortje mag niet meer komen koken van opa!’ schreeuwde Jochem.

Zijn vader knikte en mompelde iets van: ‘Jullie zijn geen kinderen meer, dus is het misschien verstandig om...’

Verder wilde Jochem het niet meer horen en was naar buiten gerend.

Nu staat hij op een tapijt van paarse hei, boos en treurig tegelijk. Wat kunnen volwassenen toch stom doen! En vooral opa’s. Had opa dan nooit een vriendinnetje gehad toen hij dertien was? Niet om mee te flikflooien, gewoon als goede vrienden. Zoiets bestond vroeger zeker niet. Die ouwe was op een dag toch ook getrouwd met oma? Zouden die elkaar van tevoren nooit eens hebben aangeraakt? Jochem probeerde het zich voor te stellen: opa die oma wilde zoenen en oma die dan boos riep: ‘Nee, viezerik, dat is allemaal smerigheid! Het mag pas als we getrouwd zijn!

En zijn eigen vader en moeder? Aan zijn moeder kon hij het niet meer vragen, want die was twee jaar geleden overleden.

Na de dood van zijn moeder had zijn vader eerst zelf gekookt voor de gasten, maar dat werd helemaal niks. Iedere dag serveerde hij smakeloze bonensoep, waterige wortel-

stampot of andere smerige prut. Het duurde niet lang of het hele dorp wist ervan. Wanneer een toevallige voorbijganger iets wilde gaan eten in De Zonnedauw, dan werd die door de Heikanters gewaarschuwd voor de ‘bijzondere kookkunsten’ van de herbergier.

Op een dag had Doortjes vader gevraagd of zijn dochter mocht komen koken. Zo kon ze wat extra’s verdienen voor haar familie. Want Doortjes ouders hebben negen kinderen, en haar vader werkt als boerenknecht, maar vaak zit hij zonder werk.

Jochems vader vond Doortje eigenlijk nog wat jong, maar ze mocht het proberen en het ging goed. Samen met haar moeder had ze een schriftje gemaakt met allerlei recepten erin. In het begin moest ze daarin nog vaak van alles opzoeken, maar ze leerde snel. Inmiddels maakt Doortje de heerlijkste gerechten klaar en wordt er ook weer gezongen in de keuken, net als Jochems moeder altijd deed.

Ze kan het ook goed vinden met opa. ‘Vooruit opaatje, niet zo mopperen,’ zegt ze dan, ‘want dan gaat u eerder dood. En we kunnen u nog niet missen. Hier, ik heb een lekkere stoofpot voor u gemaakt.’ Dan zit opa te gniffelen, noemt haar een ‘dekselse meid’ en eet daarna met smaak zijn eten op.

Dat zal die ouwe tegenvallen, denkt Jochem, als hij Doortje wegstuurt. Krijgt hij weer die smerige drab van pap.

Doortje en hij kennen elkaar al heel lang. Op school waren ze van kleins af aan goede maatjes. Zelfs meester Bronckhorst had plezier in hun vriendschap. Andere kinderen deden vaak flauw over ‘samen lopen’, zoals dat werd ge-

noemd als je verkering had. Daar hadden ze zich nooit wat van aangetrokken, want ze waren niet verliefd op elkaar. Doortje is een jaar ouder, en voor hem is zij de grote zus die hij graag had willen hebben. Ze heeft nu af en toe een vriendje uit het dorp, zonder dat haar ouders het weten. Aan Jochem vertelt ze er wel over. Hij weet zelfs dat Doortje al één keer gezoend heeft met Teun, de zoon van de koster. ‘Teun kan er helemaal niks van,’ vertelde ze later gierend van de lach, ‘het was meer bijten dan zoenen.’ In de verte hoort Jochem de torenklok van de kleine dorpskerk vijf uur slaan. Doortje is anders nooit te laat. Zou het mis zijn gegaan met haar broertje Henkie? Of heeft zijn vader al gepraat met haar ouders en gezegd dat ze niet meer hoeft te komen? Ongerust loopt Jochem terug naar de zandweg en staart gespannen in de richting van het dorp.